

A budapesti fesztiválirodánál

A cím pontatlan. A városmajori épület bejáratán két tábla olvasható, az itt dolgozó tizenhét ember két különböző feladatkört lát el. A Szabadtéri Színpadok Igazgatósága és a Budapesti Művészeti Hetek Irodája voltaképpen egy intézmény. Nyaranta a Margitszigeti, a Városmajori Szabadtéri Színpad és a Budai Parkszínpad műsoráról gondoskodik, ősszel a művészeti hetek nem zenei eseményeit irányítja. Az igazgatóság és az iroda vezetőjével Fodor Lajossal beszélgetünk a nyári színházak és az őszi, ünnepi események céljáról, tartalmáról és gondjairól.

A SZELLEMI ÉLET MŰHELYEI

— Ön javasolta, hogy szellemi műhelyünket, a címet egyszerűsítendő a budapesti fesztiválok irodájának nevezzük. Ezek szerint tehát nem csupán a művészeti hetek, de a nyári — meglehetősen vegyes értékű, jellegű — színpadi produkciókat is fesztiválnak tekintené?

— A Margitszigeti Szabadtéri Színpad előadásait feltétlenül. A szigeti program, a kiváló külföldi vendégművészek szereplésével a magyar kulturális életet reprezentálja. Csak az 1974-es, esős „nehéz” nyarat említve: a Mephistofele Lamberto Gardelli vezényletével és Nyeszterenkóval a főszerepben, a Minszki Balett előadásai nemzetközi sikert arattak, a jegyek jó részét külföldiek vásárolták meg (devizáért). A szigeti fesztivált természetesen elsősorban a magyar közművelődés szolgálatába akarjuk állítani. Az idén néhány produkciót felemelt helyárrakkal játszottunk, de törzsközönségünknek bérlet formájában 40 százalékos kedvezményt, diákoknak és üzemi dolgozóknak 50 százalékos engedményt adtunk. A nyugati turistáknak még így se drága a százforintos jegy.

— Tudomásom szerint a szabadtéri színpadok műszaki állapota rendkívül rossz. S ez alól a margitszigeti sem kivétel. Milyennek látja a nyári játékok perspektíváját?

— A Margitszigeti Szabadtéri Színpad felújítása elkerülhetetlen. Az épület, a nézőtér bauxitbetonból épült 1938-ban. Az elodázhatatlan felújítás, a következő ötéves tervben a Fővárosi Tanács is szükségessé ítélte. A két kis színpadunkkal más a helyzet. Itt még csak alakulnak az elképzeléseink. Mind a városmajori, mind a látványos színpad népszerű a közönség körében, mégis felvetődött a gondolat, hogy a színházi élet folyamatosságát nem szolgálná-e eredményesebben, ha a nyári előadásokat a légkondicionáló berendezéssel ellátott kőszínházakban rendeznénk. A tető nélküli kis színházak a zajos környezetben, primitívebb színpadi berendezésükkel eleve harsányságra kényszerítik a művészeket és kizárják a finomabb színpadi hatásokat. Reinhardt egykor azt mondta hogy Veronánál északabbra nem volna szabad kivinni az előadásokat a szabad térre. Ő maga a Jedermann ugyan a salzburgi Festspielhausban játsszák a darabot. Egyébként Reinhardt tanácsát nemcsak mi nem fogadtuk meg. Még Finnországban is vannak szabadtéri színházak. És jó, hogy vannak. A mai közönség szívesen látogatja a rendhagyó előadásokat, ahová nem kell felöltözni és nem vár senkit bársonyszék.

— Térjünk vissza az önök műhelyéhez. Mióta és milyen eredménnyel végzik ezt a kettős munkát?

— Az igazgatóság 1966-ban létesült és egy évvel később bővítették ki feladatkörét. Hatvanhét óta szervezzük a Budapesti Művészeti Heteket.

— Az 1967-es műsorfüzet bevezetőjében Mesterházi Lajos arról írt, hogy a művészeti hetekkel egy nemzet szól a világhoz, s a külföldi vendégművészek vagy a közönség soraiban ülő vendégek is akkor érzik igazán jól magukat közöttünk, ha minél kevésbé reprezentálunk, ha minél őszintébben a magunk igénye és természete szerint, „a magunk kedvére és gyönyörűségére” szervezzük-tervezük, bonyolítjuk ezeknek a heteknek műsorait. Er-

vényes-e ez a gondolat ma is? Nem esorbít-e a magunk gyönyörűségén az az újítás, hogy a művészeti heteket az utóbbi években egy központi gondolat, egy téma köré csoportosítják?

— A cél változatlan. A központi téma pedig szerintem csak akkor zavaró, ha nem koncepciót jelent, hanem egy naptári eseményhez igazított amorfi programot. Első ízben, 1972-ben például Kodály életműve és alkotó törekvései határozták meg a Művészeti Hetek eseményeit. Azt akartuk, hogy a népzene, néptánc, a képzőművészet népi tradícióit sűrítsük a programban, hogy a fiatalok például, akiknek beatmuzsikájába már kezdetű beszüremelni a népzenei hatás, „kapjanak rá” a valódi folklórra. Így válhat a budapesti fesztivál az ország művészeti életében nemcsak egyszeri ünneppé, hanem olyan eseménnyé, melynek hatása tovább munkálhat mind az alkotók, és a művészeti intézmények, mind a befogadók körében. Tavaly a centenáriumi jegyében zajlottak a Művészeti Hetek. És hitem szerint ez a központi téma is tovább hat a mindennapok lokálpatriotizmusában. Ez idén az ifjúság kerül reflektorfénybe, a Művészeti Hetek eseményeinek jelentős része az ifjúságról és az ifjúságnak szól, s mellesleg számos fiatal művészt, amatőr színjátszót juttat szóhoz. Ettől azt várjuk, hogy az ifjúság igényeit, érdeklődését a Művészeti Hetek után, a közeli és a távolabbi jövőben se hagyják figyelmen kívül a színházak, a kiállítások rendezői, a zenei élet.

— Az érvelése valóban tetszetős és bizonyos fokig megingatja saját véleményemet, hogy ez a bizonyos reflektorfénybe állított központi mondanivaló felesleges és olykor erőszakolt. De ha elfogadnánk is a mondottakat, akkor is zavar, hogy ez a központi téma nem érvényesül következetesen a programban. Jó néhány színházi bemutatót tartanak például a Művészeti Hetek páva emblemmájával ékesítve, melynek sem szerzői, sem szereplői, sem a rendezője nem ifjú és tartalma sem „ifjúsági”.

— Ideális fesztiválprogram talán sosem lesz. Szerény kuszaságunk talán csak egy általánosabb kuszaságot tükröz. Mintha egybeüttl sem volna könnyű mindenkor érvényesíteni a közművelődés megtervezett koncepcióját. Mi legalább befolyásolni akarunk, s ha nem érünk el egyebet, mint azt, hogy a fiatalokban nemesebb igényeket támasztunk a szórakozással, kultúrával kapcsolatban, akkor már nyertünk valamit. Emellett az események zöme, a fiatal iparművészek bemutatkozásától a gyermekszínházak és bábszínházak előadássorozatáig, a Balázs Béla Stúdió filmjeinek műsorra tűzését is beleértve, híven tükrözi a központi témát.

— Többször is többen szóva tettük már, hogy a Budapesti Művészeti Hetek eseményei valósággal „egymás lábára lépnek.” Ez a zsúfoltság ezidén is riasztónak tetszik. Kiváltképpen a jobbnál jobb külföldi együttesek, jelentős színházak és érdekes amatőr-társulatok fellépésénél érthetetlen a bőség zavara.

— Ezt magunk is tudjuk, s ahol lehet, igyekeztünk is csökkenteni a zsúfoltságot; például a filmbemutatók özönét megszüntettük. A neves külföldi társulatok, mint a grúz Rusztávi Színház, a Kölni Opera, a Kubai Zenés Színház vagy a lengyel művészek műsora

tőlünk független, kormányközi egyezmények keretében érkeznek hozzánk, Tovsztonogovék világhírű drámai színháza pedig véletlenül talált alkalmat arra, hogy egy külföldi turné során éppen most Budapestre látogasson. A fővárosban egyébként a Művészeti Hetek idején nincs több színházi előadás, mint amennyi ünnepek nélkül is volna. Az a különbség, hogy a Sybill helyett a leningrádi Tóték-előadást élvezheti a közönség. Ebben az értelemben a Művészeti Hetek ízlésformáló, új közönséget toborzó funkciója igen jelentős. Ami pedig a diákszínjátszókat illeti, mi örömmel fogadjuk például a lisszaboni együttest, mellyel még akkor tárgyaltunk, amikor illegalitásban, külföldön éltek, s most Lisszabonból jöhetnek hozzánk. A chileiek Párizsból érkeznek... Egyébként ezeknél a programoknál nem a műsorok zsúfoltsága okoz gondot, hanem a termékeké. A múlt évben is többen rekedtek kívül, mint ahányan elfértek a fiatalok előadásain. De nem szeretném, ha azt hinnék: mi elégedettek vagyunk a saját munkánkkal, s ne tartanánk viathatónak a programszerkesztést. Csak éppen az ember igyekszik nagy dolgokat belelmodni abba, amit csinál, különben se ereje, se kedve nem lenne hozzá.

— Az elmondottakon kívül mi akadályozza, hogy az álmok realizálódjanak?

— Ha minden gondunkat felsorolnám, véget sem érne a beszélgetés. Egyet mégis megemlítenék búcsúszóul. A világ legtermészetesebb dolgának hihetnénk, hogy a rádió, amikor a színházak műsorát közli reggelenként, a Művészeti Hetek idején ismertesse aznapi programjainkat. Erre nem is gondolhatunk, mert ennek a jelentős közművelődési eseménysorozatnak ismertetése éppúgy reklámnak minősül, mint bármelyik ipari terméké. A Televízió az NB III-as meccsekről is informál, de mi még említett álmunkban sem ábrándozhatunk arról, hogy a tévé is rendszeresen propagálja napi eseményeinket. Plakátjaink kinyomtatásához az idegenforgalmi szervek is hozzájárultak anyagiag, de csak az imént tudtam meg, hogy a plakátok terjesztésében már nem segítenek, mivel — s ez kissé meglepő álláspont — már vége van az idegenforgalmi szezonnak. Egy ízben adtunk felkeretes hirdetést a napilapokban. Ennek ára annyira volt, mint a meghirdetett előadás egy esti teljes bevételé, természetesen telt házzal, s csak úgy, ha még az ügyeletes tüzoltó helyét is kiárusítottuk volna. Megértem a különböző vállalatok gyakorlatát, számukra első az anyagi érdekeltség, gazdasági terveik teljesítése. De nem fogadható el az az elv, mely nem differenciál, és a kultúrának legfeljebb némi kedvezményt nyújt az Ultra mosóporral szemben. A közművelődés, a művészet igényli az információt, a propagandát és méltatlanul került a szegény kérelmező engedmény-alamizsnákkal jóllakatott szerepébe. Úgy hiszem, ez nemcsak a mi gondunk.

Máriássy Judit